

Teresa Palahí,

empresària i exsecretària general de l'ONCE

«Hem d'acceptar la vida que ens ha tocat i treure'n el màxim profit»

Text > CLARA JULIÀ, periodista

Teresa Palahí i Juan (Girona, 1964) va néixer i créixer al barri de Sant Josep. Quan era ben petita va experimentar dues situacions que van marcar la seva vida: amb vuit anys va morir el seu pare, i amb nou va començar a perdre la visió. Després de renunciar a estudiar botànica per la dificultat de distingir els elements a través del microscopi, quan tenia vint anys va conèixer l'Organització Nacional de Cecs Espanyols (ONCE), un fet que va esdevenir un punt d'inflexió. Palahí va estar vinculada trenta-tres anys a l'entitat, exercint en diferents càrrecs directius i de representació, entre els quals, el de secretària general o delegada territorial a Catalunya durant més d'una dècada. Aquesta relació laboral, que es va iniciar el 1988, va acabar el 2021 quan l'empresària va decidir fer un canvi de vida i tornar a Girona.

>> *Teresa Palahí i el seu gos.* (Foto: ANIOL RESCLOSA)

Què recordeu de la infantesa?

Vaig néixer a Girona, a l'Hospital Trueta, i vaig créixer al barri de Sant Josep. La meua mare era modista, i el pare era comerciant en una fàbrica de detergents. Al barri vaig aprendre a patinar i també a jugar a bàsquet a la pista del Sant Josep. Quan tenia vuit anys es va morir el meu pare, i al cap d'un any vaig començar a perdre la vista. La meua pèrdua ha sigut gradual, i això m'ha permès adaptar-me en cada moment.

Com recordeu que va ser el moment de començar a perdre la visió?

A l'escola m'aixecava del pupitre sovint i m'apropava a la pissarra perquè no veia què hi posava. La professora se'n va adonar i va avisar la mare, que aleshores ja era vídua, i li va dir que estava perdent visió. En aquell moment vaig començar un períple de metges oftalmòlegs que no sabien què tenia. Amb els anys, perquè va costar molt, van identificar que tinc una patologia que es diu Stargardt. Sol aparèixer entre els vuit i els onze anys i és una pèrdua gradual de vista que s'estabilitza i que al llarg del temps es pot convertir en una pèrdua afegida. M'he defensat bé al llarg dels anys, però darrerament he tingut una pèrdua important i he hagut d'agafar el bastó. I ara també tinc un gos pigall, en Jacob, que m'acompanya.

Com vau gestionar aquestes dificultats, tan jove?

Són dos cops forts. Primer el pare i després la vista. Jo estava enamorada del pare, i quan es va morir no m'ho acabava de creure. No sabia què era, això de la mort. Pensava que algun dia tornaria a trucar a la porta, com quan sortia de l'hospital. I no t'ho acabes de creure. Amb els anys t'adones que no, que el pare no tornarà. I el trobes molt a faltar. Però alhora vaig descobrir una mare que creia en la igualtat, avançada pels seus temps, oberta i que mai em va tallar les ales pel fet de ser noia. Tampoc em va sobreprotegir pel fet de no veure-hi. Em va donar la llibertat per continuar endavant.

En quin moment preneu consciència de la malaltia?

De petita i de jove, vaig viure amb l'esperança que en algun moment podria recuperar la vista, que hi hauria alguna solució. A l'escola, a classe, havia

>> Joaquim Nadal i Teresa Palahí el 1998, durant la inauguració de la nova seu de l'Agència Provincial de l'ONCE a Girona. (Foto: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. AUTOR DESCONEGUT.)

de seure sempre a primera fila, i els apunts els aprenia d'òïda. Em sostenia amb els companys, i a l'hora d'estudiar desenvolupava molt la memòria. Només escoltant sovint em quedava amb tot, i aleshores a la bàsica em vaig defensar bé, però no m'hi veia. Els companys ho van portar amb normalitat, perquè participava en tot. Però a l'institut se'm va fer més difícil.

Per què se us va fer més difícil, a l'institut?

Ho vaig passar més malament perquè allà tens un professor diferent per a cada assignatura, no tens aquella relació tan pròxima i familiar que tens a EGB. Allà vaig xocar amb la incomprensió d'alguns professors. Recordo anar al director a plantejar-li la meua situació amb la mare, i ell va trobar la solució ràpida. Va dir: «Agafa una cadira i et poses a dalt de la tarima, al

costat del professor». Com si això fos així de fàcil. La pissarra era lluny i sobre una tarima... Això va ser difícil. Tu no vols ser la rareta de la classe, i una cosa així tampoc et soluciona res.

Com va acabar, l'etapa d'estudiant?

A mi m'hauria agradat estudiar botànica, i m'agradaven molt les plantes, la biologia... Però al microscopi no hi veia bé, i allà em vaig desinflar. Quan era a COU vaig deixar d'estudiar. Després vaig treballar cuidant persones amb discapacitat i també de cuinera en un restaurant.

I qui us va contractar sabia que no us hi vèieu?

Sí. Ho sabia i havia tastat menjar fet per mi. Els propietaris ho sabien i vam acordar que els cambrers, per exemple, m'havien de cantar la comanda perquè jo no veia la lletra. De fet, va

ser quan vaig anar per primera vegada als Serveis Socials per saber si una empresa, per contractar una persona com jo, podia tenir algun avantatge. I aleshores em van donar el certificat de discapacitat.

Fins aleshores no el vaig tenir?

No, tot i que ja existia. I va ser llavors que em van dir que anés a l'ONCE. La treballadora social em va dir que no anés a fer de cuinera, que em podia tallar. I jo li vaig dir que sí, que em podia tallar, com qualsevol altra persona. Em pensava que l'ONCE era una organització per a gent que no hi veu gens, però em va dir que no. Tenia vint anys. Quan vaig deixar la cuina, després de dos anys, va ser quan vaig decidir anar a veure què era l'ONCE. I l'any 1987 hi vaig entrar a estudiar.

Imagino que devieu descobrir un univers nou...

Efectivament. I totes les portes que m'havia trobat tancades fins aleshores es van obrir. Vaig decidir que volia tornar a estudiar, i la meua mare em va donar suport. En entrar a l'ONCE va sortir la possibilitat d'estudiar informàtica de gestió, i vaig anar a Madrid. I allà va començar la meua trajectòria.

I com ho vaig viure, això de sortir fora de Girona i descobrir el Madrid de finals dels vuitanta?

Va ser meravellós. Des del primer moment m'hi vaig sentir molt bé, i la gent era molt hospitalària. Vivia en una pensió al carrer Barquillo, a Chueca. És un barri conegut, i aleshores era un barri conflictiu, perquè hi havia molts bars i no era del tot recomanable. Nosaltres ens estàvem allà perquè hi havia la seu de l'ONCE. Era jove i, a part d'estudiar, t'ho passaves bé. Allà també vaig descobrir que hi havia gent que ho tenia molt més complicat que jo.

En quin sentit?

Doncs que hi havia gent que no hi veia gens. I era admirable veure com s'ho manegaven i es movien per Madrid amb el bastó. I gent agraïda de la vida, contenta, amb ganes de passar-ho bé, que no es planyien d'ells mateixos... Va ser una època molt bonica. La recordo amb molta alegria. Quan era a Madrid tenia una resta visual que encara em permetia llegir amb la vista, però vaig voler aprendre Braille.

I en cap moment en aquest procés no vaig sentir ràbia? Ràbia de dir: «Per què em passa això a mi?»

Això em va passar abans d'entrar a l'ONCE, a l'època de l'institut, quan començava a sortir fora del barri. La gent aparentment no veia que no m'hi veia, i veien coses que no entenien, o em tractaven d'antipàtica, i aquestes coses feien molta ràbia. I més quan tens quinze o setze anys, que estàs en l'adolescència. I aleshores sí que dius: «Per què em passa a mi?». I arribes a casa desfeta. Però la mare sempre m'animava; ella mai no em va sobreprotegir.

I les mirades paternalistes com les heu gestionat?

A vegades m'ho he agafat molt malament. Perquè jo em negava a posar-me un cartell que digués «No m'hi veig», i sempre he volgut ser una més. Sempre he volgut ser molt independent, molt autònoma... I això m'ha ajudat a superar-me, però alhora m'ho ha fet passar molt malament. Per exemple, una vegada vaig anar a una oficina de Correus a Madrid i el senyor del taulell volia que emplenés un paper. Però jo no podia perquè no el podia llegir. I li vaig demanar si me'l podia emplenar perquè no m'hi veia. I em va dir: «Póngase gafas». I em va entrar una mala llet... Li vaig dir de tot. I els crits es de-

>> Amb Pere Navarro i Joan Manuel Tresserras el 2010, durant la presentació del projecte «Arxius accessibles». Foto: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. FONS EL PUNT (JORDI ALEMANY).

vien sentir, perquè després una altra noia em va ajudar.

I tornant a Madrid, en quin punt passeu d'estudiar a treballar a l'ONCE?

Estava acabant informàtica i em van oferir anar a treballar de cap de vendes a Elx. Tenia vint-i-quatre anys. M'ho vaig pensar, perquè m'havia compromès a acabar informàtica, però em va semblar que no ho podia deixar passar. I vaig decidir que sí, que anava cap allà. I vaig anar de cap de vendes a una agència de l'ONCE. Allà hi havia cent seixanta venedors del cupó, i jo era la cap administrativa. Llavors vaig conèixer en profunditat la gestió, els serveis socials... El cupó és una font de creació de llocs de treball molt important, és el mitjà que permet que l'ONCE doni serveis socials a les persones cegues.

El salt com va anar?

Em va agradar molt. Vaig descobrir l'ONCE en els dos sentits: l'ONCE on aportes i l'ONCE que reps com a persona afiliada. L'ONCE és la meua segona casa o família. Allà hi vaig estar un any i mig, i després me'n vaig anar de cap de serveis socials a Tarragona durant nou mesos, fins que vaig marxar de directora a Alacant en una direcció administrativa. Aquell va ser el primer càrrec de directiva en un lloc amb mil tres-cents treballadors i dinou agències de l'ONCE de tota la província. Va ser el meu primer càrrec directiu. Tenia vint-i-sis anys.

Éreu molt jove.

[Riu.] Sí, molt. Ho era, sí. La veritat és que quan m'ho van oferir em van dir que no podia dir que no. Sentia bastant de vertigen perquè era una responsabilitat important, però confiava que tiraria endavant amb l'equip que hi hagués. I durant un any vaig ser l'única dona i la més jove de tots els directius d'àmbit territorial.

Sembla que vau obrir camí.

Sempre he tingut aquesta sensació d'estar obrint camí. T'adones que dins l'ONCE com a persona cega s'hi està molt bé, però fora del paraigua és més difícil i incòmode moure't. I a mi sempre m'ha agradat tenir una mirada oberta i relacionar-me com qualsevol altra persona i viure experiències. I això, a vegades, et complica la vida.

Però jo crec que això s'ha de fer perquè, si no, al final, et fas petita i no sortiries de casa.

Després de quatre anys a Tarragona vau anar a Madrid, aquest cop de consellera general. Com és el dia a dia d'una consellera general de l'ONCE?

El Consell General és el màxim òrgan de govern de l'ONCE, i és on es prenen les decisions que afecten el conjunt de l'organització. Hi ha una part molt important de treball de despatx, de conèixer la normativa, de fer propostes... I hi ha una part rellevant de

representació a escala interna i externa de l'organització. També cal fer d'interlocutor amb les institucions, els partits polítics i els portaveus.

I recordeu alguna anècdota d'aquella etapa?

L'any 2011 vaig tornar al Consell General de vicepresidenta, i allà sí que em va tocar relacionar-me amb alts càrrecs: ministres, secretaris d'estat, Casa Reial, presidents de comunitats autònomes, senadors, diputats... Tenies bastanta relació, i algunes vegades tocava anar a picar a la porta i que

Sempre m'ha agradat tenir una mirada oberta i relacionar-me com qualsevol altra persona i viure experiències. I això, a vegades, et complica la vida

>> Teresa Palahí a casa seva. (Foto: ANIOL RESCLOSA)

>> Teresa Palahí el 2007, quan era delegada territorial de l'ONCE a Catalunya.
Foto: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. FONS EL PUNT (MANEL LLADÓ).

t'escoltessin. En general, m'he sentit respectada. Però a vegades trobaves alguna persona que no se sabia posar en la nostra pell i no entenia les nostres necessitats. Al final, nosaltres tenim els mateixos anhels a la vida. I, a vegades, et trobaves algú que potser es pensava que, pel fet de ser cec, ja no tenies dret a res... I t'hi havies d'esforçar.

Del Consell General a delegada territorial a les Illes Balears, dos anys. I d'aquí, onze anys de delegada territorial a Catalunya.

Em tocava anar als actes institucionals i va ser una època de molta relació, de donar a conèixer l'ONCE i explicar com vivim les persones cegues. Després vaig ser vicepresidenta quatre anys a l'àrea de Serveis Socials, presidint l'Observatori d'Igualtat. Va ser una etapa molt bonica, però també va ser difícil perquè la mare es va posar malalta, li van diagnosticar Alzheimer. Va ser una etapa personal difícil, compaginada amb una vida professional de molta responsabilitat.

I com ho vau gestionar, això? Aquest binomi no ha de ser gens fàcil de sostenir.

Va ser una etapa dura. Tenia la mare molt present. Ella sempre m'havia encoratjat a continuar endavant i fer valdre els meus drets. A més a més, a l'Observatori vam tirar endavant iniciatives molt importants per afavorir la igualtat entre homes i dones. Les dones amb discapacitat, i concretament les dones cegues, són molt vulnerables i corren un risc molt més elevat de viure situacions de violència. Moltes vegades són situacions invisibilitza-

des i que no poden denunciar, i si ho fan, no les creuen. I bé, hi ha una feina molt important a fer i és una de les coses que vaig començar a treballar i a conèixer en profunditat. Va ser una presa de consciència de situacions que viuen moltes dones.

Sembla que la resiliència és un tret que us caracteritza...

Sí. Crec que he fet el que he fet i soc qui soc amb tot. El fet de no veure-hi és una característica més que m'ha condicionat, ha sigut una palanca per tirar endavant, i crec que ha sigut una característica que m'ha fet superar a mi mateixa en tots els sentits i tots els àmbits. Però això també desgasta. Tot i que sempre hi ha ganes de tirar endavant, de no rendir-te i de confiar en la vida.

Seguidament, també vau ser vicepresidenta de Serveis Socials, Tecnologies i Igualtat. Aquest nom sembla gairebé el d'un títol de ministra...

[Riu.] Sí. I després d'aquesta etapa vaig ser secretària general de la Fundació de l'ONCE, que és una entitat jurídica diferent i dedicada a les persones amb discapacitat en general, i que té per objectiu aconseguir la inclusió social de les persones amb discapacitat a través de la creació de llocs de treball. I va ser una etapa molt diferent. I també molt bonica. Però després vaig decidir, al cap de sis anys en el càrrec, deixar la relació laboral amb l'ONCE, i vaig venir a Girona.

La decisió de plegar va ser vostra? Què la va motivar? Després de trenta-tres anys, devia ser una decisió complicada.

Sí. Vaig decidir deixar la meua etapa professional a l'ONCE. Va ser una decisió personal, meditada. I no me'n peneixo. Continua essent la meua família. Encara soc afiliada a l'ONCE i em continua donant molt.

Gaudiu, amb la feina?

Sí, molt. Hi estava dedicada totalment. Però arriba un moment en la vida en què arribes a cruïlles, a finals de camí. I tenia la necessitat de deixar aquesta etapa professional. De fet, m'hauria pogut jubilar, però vaig decidir marxar i pensar què volia fer des de la tranquil·litat. Ara sí que estic jubilada, però continuo col·laborant en diferents entitats a Catalunya i també col·laboro amb el CERMI (Comitè Estatal de Representants de Persones amb Discapacitat). Crec que puc continuar aportant però des d'un altre pla.

Heu renunciat a altres coses per la feina?

Sí, segur. Però perquè he volgut. En cap moment se m'ha posat una pistola al cap. I no me'n peneixo. Al revés. Estic molt agraïda d'haver viscut el que he viscut. No ha sigut fàcil; cada vegada que m'han demanat canviar de lloc, he hagut de canviar de casa, d'entorn, d'amics... És tornar a començar. I quan ho fas, deixes entorns i persones endarrere, i això és dur, però començar de nou té la passió i les ganes de continuar avançant. Estic molt agraïda d'on he arribat. Amb les coses bones i amb les no tan bones. Perquè quan tens càrrecs de responsabilitat sempre hi ha moments difícils. Però estic molt agraïda a l'ONCE.

Què n'heu après, d'aquests trenta-tres anys de trajectòria?

Que quan escoltes les persones pots realment donar resposta i donar solucions vàlides. I que val la pena ser agraït. A vegades ens mirem massa el melic, i hem d'observar i, sobretot, acompanyar les persones que tenim al voltant. El més important no és el que tenim: és el que som.

I com és la vostra vida, ara?

Una de les coses que faig és gaudir de la meua família i de la natura. Quan puc vaig a caminar, a la muntanya. També vaig amb tàndem, toco la guitarra i, en general, gaudeixo de la vida i cuido en Jacob. I encara em queda molt per viure!